

ZAKŁAD PROFILAKTYKI CHOROÓB SKÓRY
KATEDRA GERIATRII I GERONTOLOGII

ul. Świącickiego 6
60-781 Poznań

tel. 061 854 65 73
fax 061 854 65 73
e-mail: geriatria@ump.edu.pl

Poznań, 31 października 2019.

Recenzja rozprawy doktorskiej lekarza Radomira Reszke
pt.: "Interdyscyplinarne aspekty świądu skóry."

Świąd jest bardzo często występującym objawem i jednym z najbardziej nieprzyjemnych odczuć. To subiektywne doznanie znane jest większości ludzi, gdyż jako świąd ostry występuje w przypadku pokąsania przez niektóre owady czy kontakt z roślinami, towarzyszy niektórym chorobom zakaźnym. Utrzymujący się przez czas 6 i więcej tygodni, klasyfikowany jest jako świąd przewlekły i prowadzi do obniżenia jakości życia, nastroju depresyjnego oraz myśli samobójczych. Jak wynika z ostatnio opublikowanych wyników badań populacyjnych co 5 osoba w społeczeństwie cierpi na przewlekły świąd przynajmniej raz w życiu, a u 7% populacji ogólnej świąd utrzymuje się przez 12-miesiący. W grupie osób chorych, odsetek dotkniętych przewlekłym świądem znacznie wzrasta i dotyczy około 25% pacjentów poddawanych hemodializie oraz 100% cierpiących na pokrzywkę czy atopowe zapalenie skóry. Etiologia świądu jest złożona; może być wynikiem choroby dermatologicznej lub towarzyszyć innym chorobom ogólnoustrojowym, neurologicznym czy psychicznym oraz stosowanej farmakoterapii, jako jej działanie niepożądane. Przyczyny świądu są więc wieloczynnikowe. Powoduje to konieczność podejmowania precyzyjnego działania diagnostycznego, współpracy lekarzy rodzinnych i specjalistów. Terapia obejmuje leczenie choroby podstawowej oraz przeciwświądowe, miejscowe i ogólne. Mimo wielokierunkowych działań leczenie nie zawsze jest skuteczne i satysfakcjonujące dla chorych. Temat rozprawy doktorskiej jest więc jak najbardziej aktualny, a podjęte badania pożądane i celowe.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska składa się z cyklu trzech spójnych tematycznie prac, który obejmuje dwie prace oryginalne i jedną przeglądową, o łącznym współczynniku IF równym 9,91 (wyliczonym na czas złożenia rozprawy) i 300 pkt. MNiSzW, zgodnie z obowiązującym od lipca 2019 roku wykazem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

dotyczącego wskaźników bibliometrycznych czasopism. W każdej z nich doktorant jest pierwszym autorem, a na zaliczenie prac do dysertacji zgodę wyrazili współautorzy, poprzez podpisanie stosownych oświadczeń. Rozprawa doktorska uzyskała aprobatę Komisji Bioetycznej przy Uniwersytecie Medycznym we Wrocławiu (Nr KB-124/2018). Dołączono także życiorys doktoranta i wykaz dorobku naukowego, na który składają się doniesienia zjazdowe oraz spis pozostałych publikacji, nie stanowiących cyklu rozprawy doktorskiej. Doktorant nie zamieścił krótkiego podsumowania trzech zamieszczonych w cyklu prac i choć nie ma takiego wymogu formalnego, to byłoby to cennym wprowadzeniem do dalszej lektury.

Ocena cyklu prac włączonych do rozprawy doktorskiej w porządku chronologicznym

1. Reszke R., Szepietowski J. End-stage renal disease chronic itch and its management. *Dermatol Clin* 2018; 36:277-292. doi: 10.1016/j.det.2018.02.007. IF 2,848, pkt. MNiSW 25.

W artykule podsumowano aktualny stan wiedzy na temat świądu u pacjentów z chorobą ogólnoustrojową - przewlekłą chorobą nerek w końcowym stadium. Przewlekła choroba nerek w stadium końcowym jest częstą przyczyną świądu układowego, stąd istotne znaczenie praktyczne podjętego tematu. Praca przedstawia dane epidemiologiczne dotyczące występowania przewlekłego świądu u chorych dializowanych w różnych krajach, w tym w Polsce. Autorzy szczegółowo analizują czynniki patogenetyczne, które nadal nie są do końca wyjaśnione, mediatory odpowiedzialne za świąd, stan kliniczny chorych z uwzględnieniem współwystępujących dermatoz i lokalizacji świądu oraz wpływ choroby na jakość życia pacjentów. Bardzo cenne z punktu widzenia lekarza praktyka są informacje dotyczące postępowania terapeutycznego, a zamieszczony algorytm ułatwia zapamiętanie kolejnych działań leczniczych. Praca wskazuje na potrzebę wspólnych działań lekarzy opiekujących się chorymi w końcowym stadium przewlekłej choroby nerek: nefrologów, internistów, lekarzy rodzinnych z dermatologami.

2. Reszke R., Białynicki-Birula R., Szepietowski J. Itch in psoriasis: a new look at well-known subject. *Acta Derm Venereol* 2019; 99: 429-434. DOI: 10.2340/00015555-3147. IF 3,531, pkt. MNiSW: 100.

Praca oryginalna, opublikowana została w cenionym angielskim czasopiśmie dermatologicznym. Autorzy przedstawili wyniki badań nad przewlekłym świądem przeprowadzone u 143 chorych na łuszczycę w wieku od 19 do 88 lat. I choć wiele prac badawczych poświęcono występowaniu świądu w tej przewlekłej, zapalnej dermatozie, pracę tę wyróżnia analiza wielu czynników związanych ze stanem klinicznym chorych, nasileniem

świądu, współwystępowaniem chorób ogólnoustrojowych oraz stosowaną farmakoterapią. Po raz pierwszy w piśmiennictwie przedstawiono porównanie przewlekłego świądu u chorych na łuszczycę, który stwierdzono u 72% ogółu badanych, w dwóch grupach wiekowych: osób poniżej 65 roku życia i starszych, w wieku 65 lat i powyżej. Starsi chorzy uzyskali wyższe wyniki w czteropunktowym kwestionariuszu oceny świądu i rzadko zgłaszali występowanie tego objawu w ciągu dnia. Autorzy zaobserwowali, że przewlekły świąd korelował ze stosowaniem aspiryny i nasiloną suchością skóry. Wyniki czteropunktowego kwestionariusza oceny świądu były wyższe u chorych na astmę i przewlekłą obturacyjną chorobę płuc, u tych z wrzodem trawiennym i stosujących insulinoterapię. Logistyczna analiza regresji wykazała, że przewlekły świąd u chorych na łuszczycę korelował dodatkowo z farmakoterapią lekami zobojętniającymi sok żołądkowy, blokerami receptora angiotensyny, inhibitorami enzymu konwertującego angiotensynę, beta-blokerami, a także z nasiloną suchością skóry i punktacją całkowitej oceną łuszczycy. Korelacje ujemne stwierdzono ze stosowaniem leków psychiatrycznych innych niż selektywne inhibitory wychwytu zwrotnego serotoniny oraz allopurinolu, a także z występowaniem nadciśnienia tętniczego i stosowaniem emolientów. Wyniki przedstawionych w artykule badań po raz pierwszy zwracają uwagę na związek świądu łuszczycowego z farmakoterapią stosowaną z powodu chorób ogólnoustrojowych. Okazuje się, że na świąd wiązany z dermatozą wpływać mogą inne czynniki. Implikuje to konieczność dalszych obserwacji nad wpływem modyfikacji leczenia chorób ogólnoustrojowych na łagodzenie świądu łuszczycowego. Kolejnym ciekawym spostrzeżeniem wynikającym z badań jest stwierdzenie różnic charakteryzujących świąd starszych chorych na łuszczycę. W tej grupie wiekowej szczególnie istotne jest dokładne analizowanie pobieranych leków, co z uwagi na wielochorobowość, wielolekowość i nierzadko polipragmazję, charakteryzujące populację osób starszych, może być w praktyce bardzo trudne. Wiedza na temat związku świądu łuszczycowego z farmakoterapią powinna poprawić opiekę medyczną nad starszymi chorymi na łuszczycę, a przedstawiona pozycja znacząco te wiedzę poszerza.

3. Reszke R., Białynicki-Birula R., Lindner K., Sobieszcańska M., Szepietowski J. Itch in elderly people: a cross-sectional study. *Acta Derm Venereol* 2019; DOI: 10.2340/00015555-3271. IF 3,531, pkt. MNiSW: 100.

Ta publikacja jest kolejnym artykułem oryginalnym włączonym do cyklu prac, opublikowanym w czasopiśmie anglojęzycznym, z wysokim współczynnikiem IF. Celem podjętych i prezentowanych badań była szczegółowa ocena przyczyn świądu występującego u osób starszych. Należy podkreślić, iż tylko nieliczne doniesienia analizują częstość

występowania chorób skóry u osób starszych. Mimo, iż dobrze znane są dermatozy charakterystyczne dla wieku starszego to ich wpływ na jakość życia chorych i związek ze zmianami zachodzącymi w procesie starzenia nie są do końca sprecyzowane. Przykładem jest przewlekły świąd u osób starszych, który może mieć różną etiologię. Autorzy przeprowadzili badanie 153 chorych hospitalizowanych w oddziale geriatrycznym i stwierdzili występowanie przewlekłego świądu u 35,3%. Dominował świąd związany ze zmianami skórnymi, następnie o etiologii mieszanej i związany z chorobami neurologicznymi. Analizowano nasilenie świądu przy pomocy czteropunktowego kwestionariusza oceny świądu, którego wyższa punktacja towarzyszyła wirusowemu zapaleniu wątroby, wyższemu surowiczemu stężeniu kreatyniny oraz występowaniu płamicy. Oceniono także: nasilenie świądu przy pomocy skali numerycznej, wpływ dolegliwości skórnych na jakość życia starszych chorych, suchość skóry, lokalizację świądu, występujące choroby ogólnoustrojowe i skóry oraz pobierane leki, wyniki badań laboratoryjnych. Stosując logistyczną analizę regresji autorzy wykazali, że przewlekły świąd u starszych chorych koreluje dodatnio z płcią żeńską, atopowym zapaleniem skóry, unieruchomieniem, reumatoidalnym zapaleniem stawów, niedokrwieniami chorobami neurologicznymi. Stosowanie heparyn drobnocząsteczkowych, leków przeciwświądowych, występowanie trądziku różowatego, alergii, oraz wyższy poziom hemoglobiny korelowały ujemnie. Bardzo ciekawym fragmentem pracy są rozważania zamieszczone w dyskusji dotyczące wzajemnych powiązań analizowanych zmiennych i poszukiwania wytłumaczenia dla uzyskanych wyników badań. Praca wskazuje na potrzebę holistycznego podejścia do starszych chorych z przewlekłym świądem oraz istotny, a często bagatelizowany problem świądu w populacji geriatrycznej.

Poza cyklem publikacji stanowiących rozprawę doktorską, lekarz Radomir Reszke jest współautorem 31 prac. Składają się na nie rozdziały podręczników w języku polskim i angielskim, prace oryginalne i kazuistyczne, opublikowane w czasopismach dermatologicznych polskich i zagranicznych. Łączny dorobek naukowy wyliczony na podstawie zestawienia zamieszczonego na stronie Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu oraz informacji podanych przez Doktoranta to IF 24,181 oraz 769 pkt MNiSzW (z uwzględnieniem nowej punktacji dla artykułów opublikowanych w 2019 roku).

Warto podkreślić, iż w dorobku doktoranta znajdują się prace opublikowane w uznanych i liczących się czasopismach zagranicznych (*Acta Derm Venereol*, *J Eur Acad Dermatol Venereol*, *Immunotherapy*). Po ukończeniu rozprawy doktorskiej, w 2019 roku opublikowane zostały kolejne artykuły prezentujące wyniki badań nad przyczynami i leczeniem świądu (*Prevalence and clinical characteristics of itch in epidemic-like scenario of dermatophytoses in India: a cross-sectional study J Eur Acad Dermatol Venereol 2019 doi:*

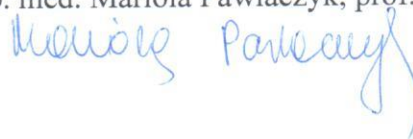
10.1111/jdv.15877. Can we use psychoactive drugs to treat pruritus? *Experimental Dermatol* 2019 doi:10.1111/exd.13959). Wskazuje to na stały rozwój naukowy doktoranta i kontynuowanie badań nad świadczeniem.

W podsumowaniu stwierdzam, iż prace składające się na rozprawę doktorską stanowią cenne pozycje piśmiennictwa o wartościach zarówno naukowych jak i dydaktycznych. Doktorat spełnia kryteria stawiane rozprawom doktorskim przeprowadzonym na podstawie cyklu publikacji, a doktorant w pełni zasługuje na nadanie stopnia doktora nauk medycznych.

W związku z tym, mam zaszczyt przedstawić Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu wniosek o dopuszczenie lekarza Radomira Reszke do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Wnoszę też o wyróżnienie rozprawy ze względu na bardzo wysoką wartość naukową publikacji i praktyczną cykl publikacji.

Dr hab. med. Mariola Pawlaczyk, prof. uczelni

Poznań, 31 października 2019 roku.